



B&B
VISOKA ŠOLA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Diplomsko delo visokošolskega strokovnega študija
Program: Varstvo okolja

VLOGA IN POMEN NARAVOVARSTVENEGA NADZORNIKA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Mentorica: dr. Jožica Fabjan
Lektorica: Ana Peklenik, prof. slov.

Kandidat: Tomaž Šivic

Ljubljana, junij 2017

»Prihodnost pripada tistim, ki verjamejo v lepoto svojih sanj.« (*Eleanor Roosevelt*)

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. Jožici Fabjan za pomoč, strokovno usmerjanje in nasvete pri nastajanju diplomskega dela.

Hvala družini in prijateljem za vsestransko podporo, spodbudo in potrpljenje v času šolanja in nastajanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi lektorici Ani Peklenik, prof. slov., ki je mojo diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala.

IZJAVA

»Študent Tomaž Šivic izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Jožice Fabjan.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Diplomska naloga predstavi delo naravovarstvenih nadzornikov, njihova pooblastila, prostor in možnosti delovanja. Delo predstavi naravo kot celoto, v kateri živimo in delujemo. Preko pregleda dela naravovarstvenega nadzornika se primerja tudi ostale službe, ki delujejo na tem področju, in se poskuša poiskati podobne oz. sorodne vezi, preko katerih imajo skupno delovanje.

V nalogi je predstavljen tako lik nadzornika, njegov prostor delovanja, kot tudi zgodovinski razvoj tega poklica. Prav tako so predstavljene podobne službe v tujini in njihova pooblastila. Oblika naravovarstvenega nadzornika na področju RS je v primerjavi z drugimi državami edinstvena, zato se lahko primerja njegovo delo tudi z drugimi službami, kot so lovski in ribiški čuvaji ter gozdni nadzorniki.

KLJUČNE BESEDE

- Naravovarstveni nadzornik, narava, lovski čuvaj, ribiški čuvaj, gozdni nadzornik

ABSTRACT

The thesis presents the work of nature protection supervisor in republic of Slovenia, their powers, space, their activities and their possibilities of performance. The work presents nature as a whole in which we live and work. Through the review of the work of nature protection supervisor is compared to the other departments working in this area and we are trying to locate similarities and common reason to work together.

The paper presents a character of nature supervisor, his area of operation, as well as historical development. It also presents similar services abroad and their powers. Given that it is a form of nature protection supervisor in the Republic of Slovenia is unique compares to other countries. His work can be compared with other departments in Slovenia, such as hunting and fishing wardens and forest supervisors.

KEYWORDS

- Rangers, hunting and fishing warden, ranger, forest supervisor

KAZALO

1	UVOD.....	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilji naloge.....	3
1.3	Predpostavke in omejitve	3
1.4	Metode dela	3
2	ZGODOVINA UVEDBE NARAVOVARSTVENIH NADZORNIKOV	4
2.1	Zgodovina varstva narave in zavarovanih območij	4
2.2	Zgodovina	4
2.3	Izobraževanje naravovarstvenih nadzornikov	5
3	VLOGA, POMEN IN PROSTOR DELOVANJA NADZORNIKOV	8
3.1	Neposredni nadzor v naravi.....	8
3.2	Zavarovana območja.....	8
3.3	Upravljalci zavarovanih območij	12
4	PREDSTAVITEV POOBLASTIL	14
4.1	Službena izkaznica, znak in uniforma naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov.....	18
4.2	Izdana pooblastila ter število naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov	22
4.3	Naravovarstveni in prostovoljni nadzorniki v drugih državah.....	23
5	PRIMERJAVA Z ŽE OBSTOJEČIMI ČUVAJSKIMI SLUŽBAMI	25
5.1	Lovsko-čuvajska služba.....	25
5.2	Ribiška čuvajska služba	28
5.3	Gozdarski nadzorniki.....	30
6	IZVEDENI UKREPI NADZORNIKOV – ANALIZA.....	32
7	ZAKLJUČEK	35
	LITERATURA IN VIRI	37
	PRILOGA.....	41

KAZALO SLIK

Slika 1: Primeri plakatov	2
Slika 2: Zavarovana območja v Sloveniji	10
Slika 3: Izkaznica naravovarstvenega nadzornika	18
Slika 4: Izkaznica prostovoljnega nadzornika	19
Slika 5: Dvojezična izkaznica naravovarstvenega nadzornika	19
Slika 6: Službeni znak naravovarstvenega nadzornika	20
Slika 7: Službena izkaznica lovskega čuvaja	27
Slika 8: Službeni znak lovskega čuvaja	27
Slika 9: Službena izkaznica ribiškega čuvaja	29
Slika 10: Službeni znak ribiškega čuvaja	29
Slika 11: Službena izkaznica gozdarskega nadzornika	31
Slika 12: Službeni znak gozdarskega nadzornika	31

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zavarovana območja v Sloveniji	12
Tabela 2: Število NN in PN v zavarovanih območjih	23

KRATICE IN AKRONIMI

ZON	Zakon o naravi
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
NN	Naravovarstveni nadzornik
PN	Prostovoljni naravovarstveni nadzornik
IP	Informacijski Pooblaščenec
NP	Narodni park
RP	Regijski park
KP	Krajinski park
SNR	Strogi naravni rezervat
NR	Naravni rezervat
NS	Naravni spomenik
PIS	Pravno-informacijski sistem
ULRS	Uradni list Republike Slovenije

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Narava ali latinsko "natura" je izpeljanka iz besede "natus", ki pomeni rojen. Pod pojmom narava si predstavljamo vse okolje, ki nas obkroža, tako živo kot tudi neživo naravo. Vendar se narava, kot so jo poznali naši predniki, močno in drastično spreminja.

Z leti se je razvilo veliko ved in dejavnosti, ki poskušajo preučevati in razumeti naravo, njene vplive in prihodnje spremembe. V drugi polovici 19. stoletja je nemški naravoslovec Ernest Heckel poimenoval vedo, ki se ukvarja z odnosi med živimi organizmi in njihovimi reakcijami na neživo okolje, z imenom ekologija, pri čemer je korena prevzel iz grščine: »oikos – okolje« in »logos – znanost« (Kolar, 1999).

Preučevanje narave ter poskusi njenega razumevanja in delovanja so obstajali že v daljni preteklosti: razumevanje uporabe ognja, kamena kot orodja. Vendar to ne spremeni dejstva, da so vplivi človeka na okolje zelo veliki in v veliki meri zelo težko ustavljivi.

Okolje si ljudje delimo z živalmi in drugimi živimi bitji kot tudi neživo naravo. Živimo v simbiozi, ki lahko traja ali pa se zelo hitro podre in življenje ene žive vrste ogrozi tako obstoj drugih živih bitij kot tudi nežive narave.

Po televiziji lahko vsak spremljamo novice, iz katerih je razvidno, da nekatera bitja močno posegajo v prostor drugih in jih pri tem močno ogrožajo, poleg tega tudi spreminjajo neživo naravo, kar ima globalne vplive na spremembe na celotnem planetu Zemlja. Ti se kažejo kot:

- nenadni potresi in poplave,
- topljenje severnega in južnega tečaja,
- vplivi globalnega segrevanja,
- krivolov in iztrebljanje ogroženih živalskih vrst,
- pojav neurij in večjih viharjev,
- požari,
- nuklearne nesreče,
- krčenje tropskih gozdov,
- prekomerno izkoriščanje naravnih virov idr.



Slika 1: Primeri plakatov
(Vir: WWF, 2017 in Rainforest Alliance, 2017)

Iz vseh medijev in literature, ki nam je na voljo, lahko razberemo, da se je človek kot največji plenilec v okolju povzpел na tako visoko stopnjo, da je trenutni absolutni gospodar in tudi uničevalec tega planeta. Ravno s te pozicije je tudi edini, ki lahko zmanjša in poskuša vplivati na spremembe in storjeno škodo na tem planetu.

Kaj je okolje in kako pomembno je za naš obstoj, se človek zave šele, ko pride do velikih in nepovratnih sprememb, kot so dvigovanje morske gladine, širjenje puščav, sprememb temperature in slabe letine.

Človekov vpliv je tako močan, da z genetskimi spremembami vplivamo na rast in nezmožnost reproduciranja rastlin. Odpadki uničujejo in ogrožajo ekosisteme, kot so morje in morska bitja. Človeške odpadke lahko najdemo celo v vesolju, saj krožijo v orbiti zemlje. Transport in možnost potovanja sta odprla nove možnosti za migracijo živalskih in rastlinskih vrst, ki lahko zaradi svoje invazivne narave ogrozijo obstoj avtohtonih vrst, npr. »čebela ubijalka«.

Že ob koncu devetnajstega stoletja so ljudje, ki so sobivali z naravo, prišli do spoznanja, da je človek povezan z naravo in da je odvisen od nje. Začela se je buditi zavest, da je treba vsaj nekatera območja narave zaščititi oziroma zavarovati pred vplivom človeka.

S tem so nastala prva zavarovana območja, v katera se posega načrtovano in jih je treba nadzorovati. V ta namen so bile ustanovljene različne službe.

1.2 CILJI NALOGE

Namen diplomske naloge je predstaviti eno od najmlajših služb za varstvo okolja v Sloveniji na področju, ki jim je bilo v ta namen dodeljeno, to so naravovarstveni nadzorniki.

V diplomski nalogi bomo predstavili prostor njihovega delovanja, pooblastila, poiskali primerljive službe, ki v naši državi opravljajo podobne, sorodne dejavnosti, in poiskali načine za večjo učinkovitost in izboljšanje njihovega delovanja.

Kot je bilo predstavljeno v prvem delu uvoda, je okolje za obstoj človeka zelo pomembno, zato lahko zatrdimo, da je služba naravovarstvenega nadzornika ena od služb, ki se bodo verjetno v prihodnosti še preoblikovale, spreminjale tako na področju pooblastil kot tudi dejavnosti. Okolje je namreč mnogo več kot le delček zemlje, ki ga imenujemo park ali gozd.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Predpostavljamo, da bomo s proučitvijo in primerjavo zakonske ureditve služb, povezanih z nadzorom v naravi, dobili pomembna izhodišča za prenovo teh dejavnosti in informacijo o njihovem nadaljnjem razvoju.

Posebnih omejitev ne pričakujemo.

1.4 METODE DELA

Metode, ki smo jih uporabili pri izdelavi diplomskega dela, so pregled zakonov, uredb, pravilnikov in druge literature, ki je dostopna in ureja področje delovanja naravovarstvene službe.

Uporabljeni sta bili torej predvsem opisna in primerjalna metoda. Za sklepanje v zaključku smo uporabili metodo povzemanja.

2 ZGODOVINA UVEDBE NARAVOVARSTVENIH NADZORNIKOV

2.1 ZGODOVINA VARSTVA NARAVE IN ZAVAROVANIH OBMOČIJ

Hitri razvoj industrijske revolucije konec 19. stoletja je bil vzrok tako za prve ukrepe na področju varstva živalskih in rastlinskih vrst kot tudi za ustanovitev zavarovanih območji (Yellowstone, ZDA, 1872; Peliekaise, Švedska, 1909).

Spoznanje, da je treba zavarovati tudi naravo na zdajšnjem območju Slovenije, je vzniklo že malo pred začetkom 20. stoletja. Prvo zavarovano območje na Slovenskem je bil Rajhenavski pragozd na Kočevskem (1892), zahvaljujoč inž. Hufnaglu, oskrbniku gozdov veleposestnika Auersperga. Pobudo pa je podal tudi Anton Belar, in sicer za zavarovanje Sedmerih triglavskega jezera.

Pobudo je naslovil na takratno avstro-ogrsko oblast. S to pobudo in ukrepi, ki jih je izvedla, smo se že takrat uvrstili med pionirje na področju varovanja in ohranjanja narave (zavarovali so Blagayjev volčin in planiko). Leta 1920 je Muzejsko društvo Ljubljana sestavilo spomenico, ki so jo 20. 1. 1920 predložili pokrajinski vladi za Slovenijo. V 4 točkah so predlagali: ustanovitev zavarovanih območij, zavarovanje rastlinskih in živalskih vrst, jam ter jamske favne in poudarili pomen popularizacije varstva narave.

Spomenica je v bistvu programski predlog oziroma strategija, ki ima še v današnjih časih aktualne zahteve in usmeritve. Nadaljnje dogajanja na področju varstva narave ji je sledilo, saj so skozi različne politične tvorbe izhajala zavedanja o potrebi po državnem in administrativnem urejanju področja narave, za katerimi z ukrepi in zakonodajo stoji država.

Leta 1991, ko se je Slovenija osamosvojila, se je pojavila potreba po ureditvi celovite zakonodaje na vseh področjih nove države. Za področje varstva narave je bila to priložnost, saj so bili evropski zakonodajni standardi, ki smo se jim morali prilagoditi, že uveljavljeni z mednarodnimi konvencijami (Skoberne, 2015).

2.2 ZGODOVINA

Ko so napredno misleči ljudje v začetku 20. stoletja prišli do spoznanja, da je treba zaščititi posamezne naravne znamenitosti, rastlinske in živalske vrste, so nastala različna zavarovana območja, za katera je bilo treba skrbeti. V ZDA je že leta 1872

za ustanovljeni park Yellowstone skrbela vojska (Rangerji). V Evropi je bila leta 1912 v pokrajini Sachsen v Nemčiji ustanovljena gorska straža.

V takratni Jugoslaviji je bila leta 7. avgusta 1944 ustanovljena prva "Posvetovalna delovna skupina za varstvo prirode in ohranitev prirodnih spomenikov slovenske zemlje". Skupino je vodil takratni ravnatelj Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani dr. Fran Kos, v njej pa so bili še trije člani. Že na prvi seji "Posvetovalnega dela skupine" je bilo sproženo vprašanje seznama glede na različne vrste pomembnih terenov, ki naj bi jih v smislu "Odredbe" varovalo in ohranilo. Gozdarski inšpektor inž. Anton Šivic, ki velja za prvega poklicnega naravovarstvenika, je takrat sestavil seznam pomembnih območji, ki jih je bilo treba na tak ali drugačen način zaščititi. Leta 1945 je ravnateljstvo nad muzejem prevzela dr. Angela Piskernik, ki velja za prvo poklicno naravovarstvenico v takratni Sloveniji.

Po vzorih drugih držav je predlagala ustanovitev gorske straže, ki je leta 1954 najprej zaživela pri tabornikih, v šestdesetih in sedemdesetih pri Slovenskem planinskem društvu, pozneje pa pri Planinski zvezi Slovenije. Gorska straža naj bi bila takrat samostojna organizacija za varstvo narave s pooblastili za pregon kršilcev zakonov. Te vloge ni nikoli imela, je pa postala neke vrste oblika za vzgojo dela na področju varstva gorske narave. Ko so leta 1970 sprejeli nov zakon o varstvu narave, so v 3. členu tudi sprejeli, da naravovarstvene nadzorne službe opravljajo pristojne inšpekcije (urbanistična, kmetijska, gozdarska, vodnogospodarska lovska, sanitarna ipd.) in naravovarstveni nadzorniki, ki so polnoletni državljani Jugoslavije in imajo potrebno strokovno znanje in pooblastilo. To delo so opravljali brezplačno. Sistemsko pa se je vse skupaj uredilo leta 2004 z novim Zakonom o ohranjanju narave (v nadaljevanju ZON), v 111. in 155.–159. členu.

2.3 IZOBRAŽEVANJE NARAVOVARSTVENIH NADZORNIKOV

Naravovarstveni nadzornik lahko postane vsak državljan RS, ki ima vsaj 5. stopnjo izobrazbe in je zaposlen v krajinskem ali narodnem parku.

Najmanj šest tednov pred predvidenim izobraževanjem vlada Republike Slovenije ali drug pooblaščenec vlade predpiše predvideno izvedbo strokovnega usposabljanja in preverjanje znanja.

Na strokovno usposabljanje za naravovarstvenega nadzornika (v nadaljevanju: kandidat) se prijavi pravna oseba, ki v skladu s predpisi zagotavlja neposredni nadzor v naravi (kandidat ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi oziroma drugo ustrezno pogodbo za naravovarstvenega ali prostovoljnega nadzornika ali takšno pogodbo namerava skleniti) ali pa se prijavi kar sam. Prijava na usposabljanje mora vsebovati:

- osebno ime,
- datum in kraj rojstva,
- naslov stalnega prebivališča,
- vrsto in stopnjo izobrazbe (MOP, 2017).

Izobraževanje je razdeljeno na dva dela, in sicer na splošni in posebni del.

1. Splošni del strokovnega usposabljanja traja deset šolskih ur (45 min).
2. Posebni del strokovnega usposabljanja traja štirinajst šolskih ur (45 min) in štiri terenske dneve. Trije terenski dnevi so v Vadbenem centru Gotenica, kjer se udeleženci srečajo s praktičnim postopkom uporabe pooblastil. Četrty dan praktičnega uporabljanja pa poteka v Triglavskem narodnem parku, kjer je predavanje s strani policije, nato pa sledi še praktično delo v samem parku z že zaposlenimi nadzorniki (ULRS, 2017).

Program strokovnega usposabljanja in preverjanja znanja je sestavljen iz naslednjih področij.

SPLOŠNI DEL:

- temeljna načela ohranjanja narave;
- zgodovina varstva narave;
- varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti;
- organiziranost na področju varstva narave v Republiki Sloveniji;
- splošno poznavanje zavarovanih območij v Republiki Sloveniji in posameznega zavarovanega območja;
- neposredni nadzor v naravi;
- sodelovanje s prekrškovnimi organi in osnove inšpekcijskega postopka;
- naravovarstveni/prostovoljni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki (ULRS, 2017).

POSEBNI DEL:

- zgodovina varstva narave,
- sistem organiziranosti na področju varstva narave v Sloveniji,
- varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti,
- splošno poznavanje zavarovanih območij in krajevno pristojnega zavarovanega območja,
- širša vloga naravovarstvenega nadzornika in prostovoljnega nadzornika (ULRS, 2017).

Po končanem usposabljanju se je treba prijaviti na preverjanje znanja. Kandidata lahko prijavi pravna oseba, s katero ima sklenjeno pogodbo ali pa jo še namerava skleniti, ali pa se prijavi sam. Prijavnica mora poleg podatkov, ki jih je že posredoval pri prijavi na usposabljanje za nadzornika, vsebovati še:

- naziv in naslov pravne osebe, s katero ima kandidat sklenjeno pogodbo ali jo namerava skleniti,
- informacijo, ali namerava opravljati delo kot naravovarstveni nadzornik ali kot prostovoljni nadzornik,
- datum uspešno opravljenega preizkusa znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku, če ga je opravil (MOP, 2017).

Preverjanje znanja se opravlja ustno, pred strokovno tričlansko komisijo in traja največ 30 minut. Uspeh kandidata se oceni z oceno "uspešno" ali "neuspešno".

Kandidat uspešno opravi izpit, če doseže trideset odstotkov možnih točk za vsak sklop in skupaj najmanj šestdeset odstotkov. Če kandidat v enem sklopu vprašanj ne doseže minimalnih trideset odstotkov, se mu zastavi dodatno vprašanje iz tega sklopa. Če kandidat izpita še vedno ne opravi, ga lahko ponovi, vendar stroške izpita krije sam.

V okviru strokovnega usposabljanja se izvaja tudi dopolnilno izpopolnjevanje, ki se izvede ob bistvenih spremembah predpisov.

Ko kandidat uspešno zaključi izpit, se mu izda pooblastilo o usposobljenosti za naravovarstvenega oziroma prostovoljnega naravovarstvenega nadzornika. Evidenco o izdanih pooblastilih vodi ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP) in se hranijo trajno.

Prvo preverjanje znanja za izvajanje neposrednega nadzora v naravi je potekalo od 16. do 20. junija 2008 v prostorih MOP (MOP, 2017).

3 VLOGA, POMEN IN PROSTOR DELOVANJA NADZORNIKOV

3.1 NEPOSREDNI NADZOR V NARAVI

Neposredni nadzor v naravi zajema nadzor nad spoštovanjem prepovedi, določenih z Zakonom o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04) in Zakonom o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04 in 61/06 – ZDru-1) ter predpisi s področja varstva narave, izdanimi na njunih podlagah. Izvajajo ga naravovarstveni in prostovoljni nadzorniki, ki so za to posebej usposobljeni in imajo pooblastilo ministra, pristojnega za ohranjanje narave.

Naloge neposrednega nadzora so:

- neposredno spremljanje stanja,
- nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov,
- ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi iz Zakona o ohranjanju narave in njegovi podlagi sprejetih predpisov ter obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov,
- opozarjanje oseb na varstvene režime zaradi kaznivih ravnanj (MOP, 2017).

3.2 ZAVAROVANA OBMOČJA

Zavarovana območja so geografska območja z veliko biotsko raznovrstnostjo, ki so z Zakonom o ohranjanju narave opredeljena in zavarovana. Pri klasifikaciji se uporabljajo kategorije za varstvo zavarovanih območij, ki jih je razvila IUCN – Svetovna zveza za varstvo narave. To metodo kategoriziranja priznava večina vlad po svetu (MOP, 2017)

V Sloveniji ZON opredeljuje širše in ožje vrste zavarovanih območij.

Širša območja:

- Narodni park (NP) je veliko območje s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu narodnega parka je prisotna prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu narodnega parka so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa je z naravo skladno povezan.
- Regijski park (RP) je obsežno območje regijsko značilnih ekosistemov in krajine z večjimi deli prvobitne narave in območji naravnih vrednot, ki se

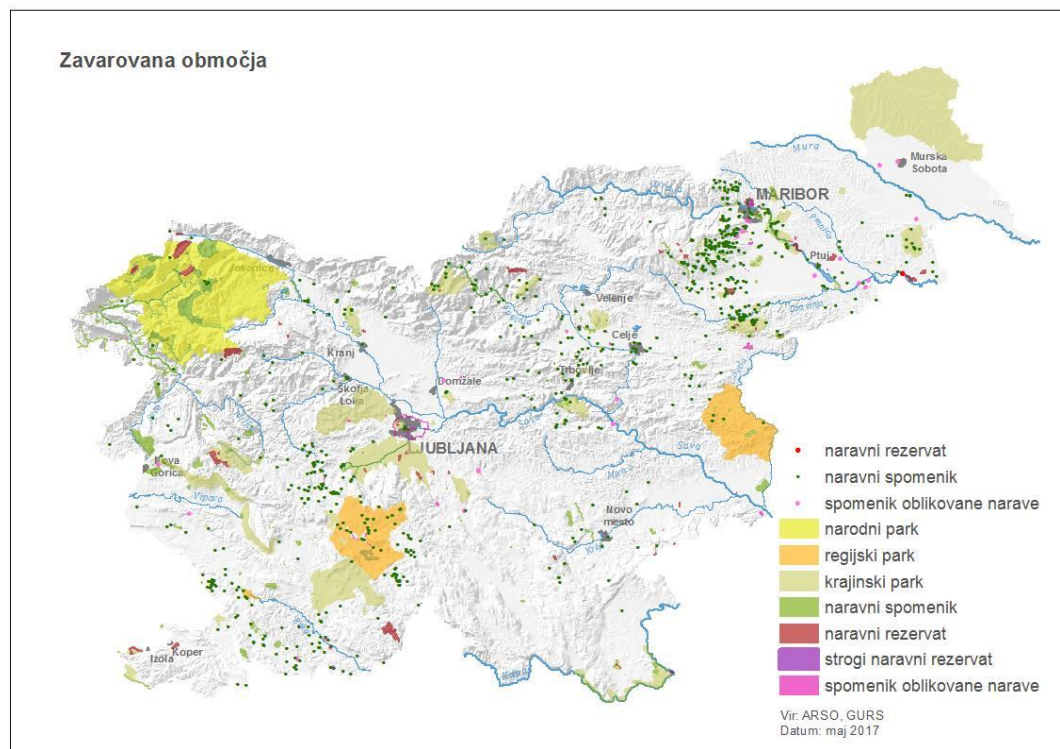
prepletajo z deli narave, kjer je človekov vpliv večji, vendarle pa z naravo uravnotežen.

- Krajinski park (KP) je območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost (ARSO, 2017).

Ožja območja:

- Strogi naravni rezervat (SNR) je območje naravno ohranjenih geotopov, življenjskih prostorov ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst ali območje, pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti, kjer potekajo naravni procesi brez človekovega vpliva.
- Naravni rezervat (NR) je območje geotopov, življenjskih prostorov ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst ali območje, pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki se z uravnoteženim delovanjem človeka v naravi tudi vzdržuje.
- Naravni spomenik (NS) je območje, ki vsebuje eno ali več naravnih vrednot, ki imajo izjemno obliko, velikost, vsebino ali lego ali so redek primer naravne vrednote.

Trenutno imamo v Sloveniji: 1 narodni park, 3 regijske parke, 45 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 54 naravnih rezervatov in 1163 naravnih spomenikov. Zavarovanih je 269.866 ha, kar je 13,31 % površine Slovenije (stanje december 2015) (ARSO, 2017).



Slika 2: Zavarovana območja v Sloveniji
(Vir: ARSO, 2017)

SEZNAM ZAVAROVANIH OBMOČJI V SLOVENIJI

Narodni parki	LETO ZAVAROVANJA	POVRŠINA (ha)
Triglavski narodni park	1981, 2010	83982

Regijski parki	LETO ZAVAROVANJA	POVRŠINA (ha)
Kozjanski park	1981	20760
Notranjski regijski park	2002	22282
Regijski park Škocjanske jame	1996	401

Krajinski parki	LETO ZAVAROVANJA	POVRŠINA (ha)
Beka – soteska Glinščice z dolino Griža, ponornimi jamami in arheološkimi lokalitetami Lorencem in gradom nad Botačem	1992	265

Boč – Plešivec	1990	886
Golte	1987	1132
Južni in zahodni obronki Nanosa	1987	2167
Južni obronki Trnovskega gozda	1985	1041
Južni obronki Trnovskega gozda	1987	3509
Krajinski park Boč - Donačka gora	1992	2151
Krajinski park Drava	1992	2175
Krajinski park Goričko	2003	46268
Krajinski park Jareninski dol	1992	469
Krajinski park Jeruzalemsko-ormoške gorice	1992	1911
Krajinski park Kamenščak - Hrastovec	1992	848
Krajinski park Kolpa	1998, 2006	4332
Krajinski park kopališča Banovci	1976	meja ni znana
Krajinski park Kum	1996	2232
Krajinski park Lahinja	1988	259
Krajinski park Ljubljansko barje	2008	13505
Krajinski park Ljutomerski ribniki in Jeruzalemske gorice	1976	1346
Krajinski park Mariborsko jezero	1992	200
Krajinski park Mrzlica	1996	149
Krajinski park Negova in Negovsko jezero	1967	177
Krajinski park Ponikovski kras	1998	1769
Krajinski park Rački ribniki - Požeg	1992	459
Krajinski park Radensko polje	2012	1497
Krajinski park Strunjan	1990, 2004	429
Krajinski park Štatenberg	1991, 1992	285
Krajinski park Šturmovec	1979	215
Krajinski park vrtine in kopališča v Moravcih	1976	meja ni znana
Krajinski park Žabljek	1992	175
Logarska dolina	1987	2431
Mašun	1969	87
Nanos – južna in zahodna pobočja z vrhovi Pleše, Grmade in Ture	1984	1008
Planina-območje, Planinsko polje, Planinska jama, Markova jama v Nartu, Škratovka, Izviri v Malnih, Unška koliševka	1984	668
Polhograjski dolomiti	1974	11608
Rakova kotlina pri Rakeku (Rakov Škocjan)	1949	124
Ribnik Vrbje z zaledjem	2008	66

Robanov Kot	1950, 1987	1447
Sečoveljske soline	1990, 2001	721
Spominski park revolucionarnih tradicij občine Domžale	1984	446
Spominski park Udin Boršt	1985	1754
Štanjel	1951, 1992	29
Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib	1984	459
Topla	1966	1529
Zajčja dobrava	1973	65
Zgornja Idrijca	1993	4474

*Tabela 1: Zavarovana območja v Sloveniji
(Vir: ARSO, 2017)*

Zavarovano območje ustanovi vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti skupaj ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti. Če je ustanovitelj več in skupaj ustanovijo zavarovano območje, akt o zavarovanju začne veljati, ko ga sprejmejo vsi ustanovitelji v enakem besedilu. Če ustanovijo zavarovano območje skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti, se akt o zavarovanju glede pravnih posledic, ki jih vzpostavlja, obravnava kot akt o zavarovanju naravne vrednote državnega pomena, če ni s tem zakonom določeno drugače.

V aktu o zavarovanju iz prejšnjega odstavka se lahko zlasti določi, da:

- lokalna skupnost sofinancira delovanje zavarovanega območja,
- lokalna skupnost zagotovi upravljanje zavarovanega območja,
- lokalna skupnost sodeluje pri izvajanju nadzora (MOP, 2014).

3.3 UPRAVLJAVCI ZAVAROVANIH OBMOČIJ

Upravljanje zavarovanih območij je državno-javna služba samo v primerih, ko je država ustanoviteljica zavarovanega območja. Če je ustanoviteljica lokalna skupnost, upravlja službo lokalna javna služba.

Najpomembnejše naloge upravljavcev zavarovanih območij so:

- redno spremljanje in analiziranje stanja narave v zavarovanem območju,
- upravljanje z bazami podatkov, ki se nanašajo na zavarovano območje,
- priprava predloga načrta upravljanja,

- izvajanje varstvenih ukrepov za varovanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na zavarovanem območju, vključno z vzdrževanjem stanja in obnavljanjem,
- sklepanje pogodb o varstvu in pogodb o skrbništvu,
- sodelovanje s strokovno službo varstva narave, zlasti pri pripravi naravovarstvenih smernic, ki se nanašajo na zavarovano območje,
- skrb za označitev zavarovanega območja ter vzpostavitev in vzdrževanje infrastrukture za obisk in ogledovanje zavarovanega območja,
- vodenje obiskovalcev, predstavljanje zavarovanega območja,
- upravljanje nepremičnin, ki so v lasti ustanovitelja, za potrebe upravljanja, če je v aktu o zavarovanju tako določeno,
- sodelovanje z lastniki zemljišč na zavarovanem območju in lokalnimi skupnostmi v zavarovanem območju,
- izvajanje neposrednega nadzora na zavarovanem območju.

Upravljalci zavarovanih območji v RS Narodni park:

- Triglavski narodni park – javni zavod, država, sedež na Bledu.

Regijski parki:

- Regijski park Škocjanske jame – javni zavod, država, sedež v Matavunu,
- Kozjanski regijski park – javni zavod, država, sedež v Podsredi,
- Notranjski regijski park – javni zavod, občina, sedež v Cerknici.

Krajinski parki:

- KP Goričko – javni zavod, država, sedež v Gradu,
- KP Ljubljansko barje – javni zavod, država, sedež v Notranjih Goricah,
- KP Kolpa – javni zavod, država, sedež v Adlešičih,
- KP Strunjan – javni zavod, država, sedež v Strunjanu,
- KP Sečoveljske soline – koncesionar, država, sedež v Seči,
- KP Logarska dolina – koncesionar, občina, sedež v Logarski dolini,
- KP Pivška presihajoča jezera – javni zavod, občina, sedež v Pivki.

Naravni rezervat Škocjanski zatok – koncesionar, država, sedež v Serminu (MOP, 2017).

4 PREDSTAVITEV POOBLASTIL

V 155. členu ZON je določeno, da neposredni nadzor v naravi nad spoštovanjem prepovedi tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov izvajajo poleg inšpektorjev tudi naravovarstveni nadzorniki.

Njihove naloge so:

1. neposredno spremljanje stanja;
2. nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov;
3. ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi iz tega zakona in na njegovi podlagi sprejetih predpisov ter obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov;
4. opozarjanje oseb na varstvene režime zaradi preprečevanja kaznivih ravnanj.
5. O sumu kaznivega dejanja mora naravovarstveni nadzornik takoj obvestiti policijo, navesti vsa znana dejstva in dokaze ter izročiti dokaze, ki jih je pridobil (ZON-UPB2, 2004).

Za izvajanje svojih nalog v naravi ima naravovarstveni nadzornik določena pooblastila. Zakon loči dve vrsti naravovarstvenih nadzornikov, in sicer:

- poklicne in
- prostovoljne.

Imajo različna pooblastila, vendar uporabljajo enake označbe in uniforme, zato jih navadni občani praktično ne razlikujejo in ne morejo vedeti, katere pristojnosti imajo.

Pooblastila naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov se razlikujejo.

- Naravovarstveni nadzorniki imajo službeni znak in izkaznico ter predpisano uniformo. Ustavijo lahko voznika, od njega zahtevajo dokumente in/ali zasežejo vozilo na motorni pogon in predmete, ki so uporabljeni ali namenjeni za prekršek ali so nastali s prekrškom. Pri opravljanju svojega dela lahko ugotavljajo istovetnost fizičnih oseb in dokumentirajo dejansko stanje storjene kršitve. V nekaterih posebej določenih primerih lahko izterjajo globo na mestu storitve prekrška.
- Prostovoljni nadzorniki imajo enake pristojnosti kot naravovarstveni, razen izterjave globe ter ustavitve voznikov, zahteve za dokumente ter zasegov vozil in predmetov. Za svoje delo niso plačani (MOP, 2017).

Zakon podeljuje nadzornikom, da lahko izvajajo svojo službo, pooblastila po ZON:

1. z namenom opravljanja naravovarstvenih nalog zakon nalaga lastnikom zemljišča, da morajo dopustiti na svojih zemljiščih neškodljiv prehod drugim osebam in drugo splošno rabo v skladu z zakonom ter dopustiti na svoji

- lastnini opravljanje nalog ohranjanja biotske raznovrstnosti in ukrepov varstva naravnih vrednot (9. člen ZON);
2. vožnjo, ustavljanje in parkiranje v naravnem okolju z vozili na motorni ali drug lastni pogon vozila (5. odstavek 28. b člena ZON), vendar z omejitvijo 6. in 7. odstavka istega člena, ki določa, da če je kraj dogodka oziroma območje opravljanja dejavnosti ali posega v primerljivem času dostopen po javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki se uporabljajo za javni cestni promet, je treba uporabiti te;
 3. pooblastilo za uporabo evidence vozil na motorni pogon. Ministrstvo za promet mora vzpostaviti evidenco motornih vozil, ki jo lahko nadzorniki brezplačno uporabljajo (6. odstavek 28. člena ZON);
 4. zaseg predmetov (161c člen ZON). Naravovarstveni nadzornik, pristojni inšpektor, carinik ali policist v okviru pristojnosti za nadzor po tem zakonu lahko zasežejo predmete, ki so uporabljeni za prekršek ali namenjeni za prekršek ali so nastali s prekrškom, kadar uradno izvedo za prekršek. Z zaseženimi predmeti se ravna skladno z zakonom o prekrških;
 5. zaseg vozila. Zakon v (člen 153a ZON) dovoli nadzornikom, da lahko zasežejo kršiteljevo vozilo, vendar mora biti izpolnjen (kumulativno) eden od pogojev:
 1. vozilo na motorni pogon vozil v naravnem okolju nad zgornjo gozdno mejo ali na zavarovanem območju, na katerem je vožnja prepovedana z aktom o ustanovitvi zavarovanega območja;
 2. voznik vozila na motorni pogon je bil v naravnem okolju v zadnjih dveh letih najmanj trikrat pravnomočno kaznovan za prekršek iz 5. točke prvega odstavka 161. člena tega zakona;
 6. ugotavljanje identitete (6. odstavek 155. člena ZON). Naravovarstveni nadzornik ima pravico od osebe, ki ne spoštuje določb tega zakona, zahtevati in dobiti na vpogled osebno izkaznico ali javno listino, s katero se dokazuje istovetnost te osebe;
 7. fotodokumentiranje (6. odstavek 155. člena ZON). Naravovarstveni nadzornik lahko tudi fotodokumentira potek kršitve in kršilca pri storitvi kaznivega ravnanja;
 8. samostojnost odločanja (8. odstavek 155. člena ZON). Naravovarstveni nadzornik pri opravljanju nalog neposrednega nadzora samostojno vodi postopek in odloča o prekrških iz tega zakona;
 9. asistenca policije (9. odstavek 155. člena ZON). Če naravovarstveni nadzornik pri izvajanju neposrednega nadzora po tem zakonu naleti na fizični odpor ali če tak odpor lahko utemeljeno pričakuje, lahko zahteva pomoč policije;
 10. ustavljanje vozil na motorni pogon (12. odstavek 155. člena ZON). Nadzornik ima pri izvajanju nadzora vožnje v naravnem okolju in v zavarovanih območjih pooblastilo ustaviti voznika vozila na motorni pogon, ki vozi v nasprotju z določbami tega zakona ali akta o zavarovanju;

11. zahtevo po voznikem in prometnem dovoljenju (12. odstavek 155. člena ZON). Nadzornik ima pri izvajanju nadzora vožnje v naravnem okolju in v zavarovanih območjih pooblastilo zahtevati od voznika vozila na motorni pogon vozniško dovoljenje in prometno dovoljenje oziroma listino, izdano v skladu s petim odstavkom 28. č člena tega zakona, oziroma listino, s katero ugotovi istovetnost voznika (ZON-UPB2, 2004).

Pri pregledu pooblastil iz ZON se pojavljajo naslednji dvomi.

Iz predstavljenih pooblastil izhaja, da so za naravovarstvenega nadzornika široko zastavljena. Upoštevati je treba tudi splošna pooblastila, ki nadzorniku omogočajo gibanje v naravi in v prostoru, tako peš kot z vozilom, kar je za druge ljudi omejeno.

Nadzornik ima možnost tako ugotavljati identiteto oseb kot tudi ustaviti vozila in preveriti veljavnost dokumentov. Vendar lahko pooblastila uporabi le v primeru, da je oseba kot voznik ali kot oseba kršila ZON. Zato mora odlično poznati ZON in biti pred začetkom postopka prepričan, za katero kršitev gre, saj je prvi pogoj za začetek postopka prekršek, šele potem lahko uporabi svoja pooblastila.

Po drugi strani pa to za nadzornika pomeni, da vedno začenja postopek z osebo, ki je že kršila predpise. Nadzornik torej v postopku ugotavljanja identitete ne more imeti osebe, ki ni v prekršku. Če bi začel postopek s tako osebo in od nje zahteval dokumente, bi dejansko prekoračil svoja pooblastila.

Pri pregledu pooblastil je opaziti pomanjkljive informacije oziroma kontradiktornost glede tehnične podpore. Nadzorniki namreč nastopajo tudi kot prekrškovni organi, ki imajo možnost kaznovanja ljudi za njihove kršitve. Konkretno je tehnična podpora nujna pri izvajanju določil zasega vozila, in sicer ugotavljanja predkaznovanosti voznika vozila na motorni pogon v naravnem okolju: da je bil v zadnjih dveh letih najmanj trikrat pravnomočno kaznovan za prekršek iz 5. točke prvega odstavka 161. člena tega zakona.

Breda Ogorelec v intervjuju razkriva, da ministrstvo nima centralne baze kršiteljev po ZON, ampak naj bi vsak park, kjer so nadzorniki zaposleni, vodil neko svojo evidenco. V tem je mogoče prepoznati problem: če je bil kršitelj večkrat kaznovan v parku Barje in ponavlja kršitve npr v Triglavskem parku, nadzornik zelo težko ugotovi, ali je bila ta oseba bila predkaznovana ali ne, saj mora v tem primeru preveriti evidence vseh parkov.

Prav tako je mogoče ugotoviti nesorazmernost pooblastila zasega vozila iz 153. a člena. Vozilo lahko zasežejo nad zgornjo gozdno mejo ali na zavarovanem območju, na katerem je vožnja z aktom o ustanovitvi zavarovanega območja prepovedana. V tem primeru je sam zaseg vozila večje tehnično opravilo, saj pomeni, da je treba

vozilo fizično odstraniti iz narave. Pri tem policija sodeluje s pogodbenimi podjetji za vleko vozil; upoštevati pa je treba tudi načelo sorazmernosti vplivanja na okolje. V danem primeru je torej po zasegu vozilo treba na primeren način odstraniti in ga shraniti, kar pa lahko pomeni večji poseg v okolje, kot pa če bi vozilo odstranil nadzornik ali kršitelj sam.

Res je, da je v nadaljevanju 153. a člena določeno: »Zaseženo vozilo na motorni pogon je treba takoj oddati sodišču, ki je pristojno za postopek o prekršku,« vendar je treba upoštevati tudi dejstvo, da imajo sodišča svoje uradne ure in niso na voljo vse dni v tednu, kot le to ZON nalaga nadzornikom. To lahko pomeni še dodatne zaplete.

Med pristojnostmi nadzornika bi pričakovali pooblastilo za omejitev gibanja oz. zadržanje kršitelja na kraju. Če nadzornik ugotovi, da mora obvestiti še druge ustrezne službe za prihod na kraj in nadaljevanje postopka, kršitelj lahko prosto odide.

Nadzornik torej kljub širokim pooblastilom v primeru zaznave kršitve in v primeru, da kršitelj ne želi oz. noče sodelovati v postopku, ne more narediti ničesar.

Lahko poskuša dokumentirati kršitev, vendar se pojavlja vprašanje, ali je dovolj oz. ali ima na razpolago dovolj dobra tehnična sredstva, da to lahko naredi na način, da pozneje drugi pristojni organi ugotovijo identiteto kršitelja in ga kaznujejo.

Iz intervjuja z gospo Bredo Ogorelec je tudi razvidno, da se pooblastila nadzornikov ne nanašajo samo na en park, kjer imajo sklenjeno pogodbo, ampak lahko svojo moč uveljavljajo na področju celotne države. Bistveno je, da lahko nadzorniki iz enega parka pomagajo drug drugemu oz. organizirajo večje akcije.

Vendar je pri tem treba upoštevati tudi omejitve nadzornikov. Nadzorniki so plačani in zaposleni v parku, s katerim imajo pogodbo, kar pomeni, da je njihova učinkovitost in možnost pravičnega ukrepanja povezana z njihovimi delodajalci, ki torej s svojim interesom bistveno vplivajo na učinkovitost delovanja nadzornika.

Voznik mora izročiti naravovarstvenemu nadzorniku zahtevane listine na vpogled.

4.1 SLUŽBENA IZKAZNICA, ZNAK IN UNIFORMA NARAVOVARSTVENIH IN PROSTOVOLJNIH NADZORNIKOV

Pri opravljanju svojega dela oziroma pri izvajanju neposrednega nadzora v naravi mora tako naravovarstveni kot prostovoljni nadzornik nositi službeno izkaznico, znak in uniformo.

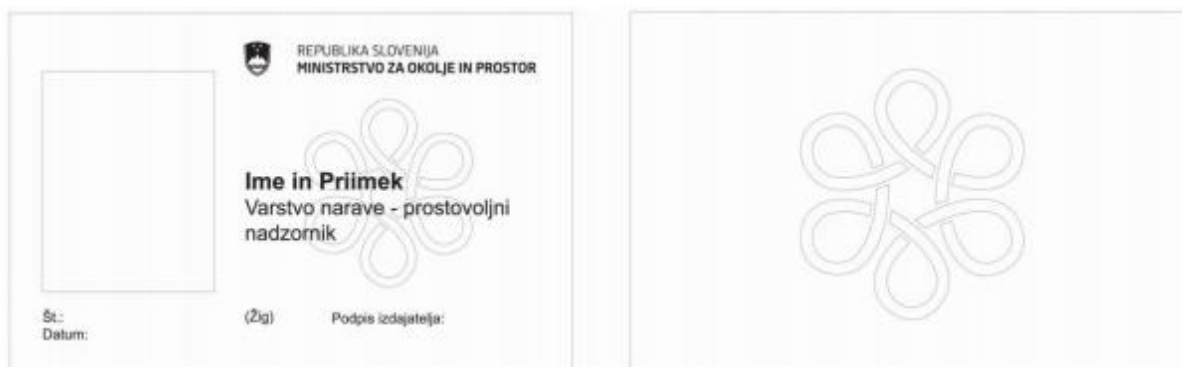
Izkaznica je izdelana iz plastičnih materialov ali pa je samo plastificirana. Osnovna barva izkaznice je svetlozelena, napisi so črni. Izdelana je z zaščitnimi elementi. Velikost izkaznice je 86 × 54 mm. Na sprednji strani je grb RS, slika imetnika s številko izkaznice in datumom izdaje. Pod osebnim imenom imetnika kartice pa je napis "Naravovarstveni nadzornik" ali "Varstvo narave – prostovoljni nadzornik". V osrednjem delu desne polovice izkaznice je v vodnem žigu naravovarstvena pentlja, ravno tako pa je naravovarstvena pentlja na hrbtni strani izkaznice (PIS, 2017).

Izkaznica naravovarstvenega oziroma prostovoljnega nadzornika se izda na podlagi vloge za pridobitev izkaznice. V vlogi je treba navesti oziroma priložiti:

- številko potrdila o usposobljenosti,
- fotografijo naravovarstvenega oziroma prostovoljnega nadzornika,
- kopijo ali preslikano obliko pogodbe o zaposlitvi oziroma druge ustrezne pogodbe za naravovarstvenega nadzornika oziroma kopijo ali preslikano obliko pogodbe o prostovoljnem nadzoru za prostovoljnega nadzornika (URLS, 2017).



Slika 3: Izkaznica naravovarstvenega nadzornika
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)



Slika 4: Izkaznica prostovoljnega nadzornika
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)

Na z zakonom določenih območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska skupnost, se izda izkaznica v dveh jezikih.



Slika 5: Dvojezična izkaznica naravovarstvenega nadzornika
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)

Izkaznica naravovarstvenega ali prostovoljnega nadzornika preneha veljati zaradi:

- prenehanja veljavnosti pooblastila za opravljanje naravovarstvenega ali prostovoljnega nadzora,

- prenehanja veljavnosti pogodbe iz 5. člena pravilnika o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov
- smrti imetnika izkaznice (URLS, 2017).

Službeni znak za naravovarstvenega in prostovoljnega nadzornika tvori obliko državnega grba. Je temno zelen, rdeče-rumeno uokvirjeni ščit, ki je v zgornjem delu pravokotne oblike in v spodnjem delu v razmerju zlatega reza prehaja v polkrožni zaključek. V pravokotno polkrožnem ščitu so napis "REPUBLIKA SLOVENIJA", grb Republike Slovenije, napis "NADZORNIK" in pod njim središčno postavljena naravovarstvena pentlja. Sestavljena je iz šestih zank, nanizanih v krogu: tri zanke simbolizirajo neživi del narave: voda – zemlja – zrak; preostale tri živo naravo: rastlinstvo – živalstvo – človeka; krog pa simbolno ponazarja Zavod RS za varstvo narave. Prepletene zanke v krogu tako pomenijo celovitost in medsebojno povezanost žive in nežive narave. Na spodnjem zunanjem delu polkrožno obroblja napis "VARSTVO NARAVE". Polje med znaki in napisi izpolnjujejo vodoravne črte. Vsi napisi, pentlja in vodoravne črte so enotne rumene barve. Prostovoljni nadzorniki pa imajo pod znakom z velikimi tiskanimi črkami napisano "prostovoljni nadzornik". Lahko se ga uporablja kot vezani ali tkani našitek, priponka ali nalepka (URLS, 2017).



*Slika 6: Službeni znak naravovarstvenega nadzornika
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)*

Uniformo in službeni znak naravovarstveni nadzornik lahko nosi le v času prihoda na delo in izvajanja delovnih nalog. Za uporabo uniforme zunaj časa (npr. za film, televizijo, gledališke predstave in druge javne nastope) pa mora podati dovoljenje pravna oseba. Pri izvajanju neposrednega nadzora v naravi zunaj delovnega časa morajo uporabljati le izkaznico oziroma se z njo identificirati, če opazijo prekrške po zakonu, ki ureja ohranjanje narave.

Uniforma nadzornikov je zimska in poletna in je sešita v moškem in ženskem kroju. Ministrstvo ali pravna oseba lahko določi tudi druge dele uniforme v barvah, ki so predvidene za osnovno uniformo (URLS, 2017).

Zimsko uniformo naravovarstvenih nadzornikov sestavljajo:

- vetrovka s kapuco, pullover,
- zimske hlače,
- zimska srajca,
- rokavice,
- zimske nogavice,
- terenska obutev,
- kapa s ščitnikom in podaljškrom za zaščito ušes ali klobuk.

Poletno uniformo naravovarstvenih nadzornikov sestavljajo:

- vetrovka s kapuco,
- poletne hlače,
- brezrokavnik z žepi,
- srajca z dolgimi rokavi,
- majica s kratkimi rokavi,
- poletne nogavice,
- terenska obutev,
- poletna kapa s ščitnikom ali klobuk.

Vetrovka s kapuco, pullover, hlače, brezrokavnik, nogavice in rokavice so v različnih odtenkih temno sive barve. Srajca, majica in kapa s ščitnikom ali klobuk so svetlo sive barve (URLS, 2017).

Uniformo prostovoljnih nadzornikov sestavljajo:

- vetrovka s kapuco,
- srajca z dolgimi rokavi,
- majica s kratkimi rokavi,
- kapa s ščitnikom ali klobuk.

Vetrovka s kapuco je v odtenkih temno sive barve. Srajca z dolgimi rokavi, majica s kratkimi rokavi in kapa s ščitnikom ali klobuk so svetlo sive barve. Tudi prostovoljni nadzorniki lahko nosijo uniformo pod istimi pogoji kot naravovarstveni nadzorniki (URLS, 2017).

4.2 IZDANA POOBLASTILA TER ŠTEVILO NARAVOVARSTVENIH IN PROSTOVOLJNIH NADZORNIKOV

V RS je doslej ministrstvo izdalo 836 pooblastil (737 plus 99), obstajata dve evidenci, stara (2008) in tekoča (od leta 2015 dalje).

Evidenca izdanih pooblastil o usposobljenosti za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (december 2008) na podlagi:

- 157. člena ZON (Ur. l. RS, št. 96/04 in 61/06 – Zdru-1) in
- 15. člena Uredbe o določitvi programa usposabljanja za izvajanje neposrednega nadzora v naravi (Ur. l. RS, št. 30/03).

V tej evidenci posameznikov z izpitom za naravovarstvenega/prostovoljnega nadzornika (2008), ali priznано usposobljenostjo v skladu s 175. členom ZON (2006) je 737 pooblastil. Gre tudi za osebe, zaposlene na Zavodu za gozdove Slovenije.

Evidenca izdanih pooblastil za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (od leta 2015 dalje) na podlagi:

- 157. člena Zakona o ohranjanju narave,
- 16. člena Uredbe o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov (Uradni list RS, št. 56/15).

V tej evidenci je bilo na dan 20. 3. 2017 99 pooblastil.

Podatki o izkaznicah

Izdanih je bilo 49 izkaznic naravovarstvenim nadzornikom in 46 izkaznic prostovoljnim nadzornikom (na podlagi veljavnega Pravilnika o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov (Uradni list RS, št. 41/15), (Breda Ogorelec, Ministrstvo za okolje in prostor, ustni vir, 20. 3. 2017).

ZAVAROVANO OBMOČJE	POVRŠINA ZO (ha)	NN	PN
Triglavski narodni park	83.982	20	
Krajinski park Goričko	46.200	2	
Park Škocjanske jame	413	10	39
Kozjanski park	20.760	7	
Krajinski park Strunjan	429	6	
Krajinski park Sečoveljske soline	650	2	1
Krajinski park Drava	2175	2	
Naravni rezervat Škocjanski zatok	122	2	4

Oznake kratic v tabeli: ZO zavarovano območje, NN naravovarstveni nadzornik, PN prostovoljni nadzornik

*Tabela 2: Število NN in PN v zavarovanih območjih
(Vir: Breda Ogorelec, Ministrstvo za okolje in prostor, ustni vir, 20. 3. 2017)*

4.3 NARAVOVARSTVENI IN PROSTOVOLJNI NADZORNIKI V DRUGIH DRŽAVAH

Tako kot v Sloveniji imajo tudi v ostalih državah po svetu naravovarstvene nadzornike, ki opravljajo svoje delo v zavarovanih območjih.

ZDA: služba, ki opravlja naravovarstveno delo, se imenuje "National Park Service" in je bila ustanovljena leta 1916. Po pristojnosti spada pod okrilje ministrstva za notranje zadeve ZDA. Imenujejo se *rangerji*. Služba ima redno zaposlenih 22.000 in še 400 prostovoljcev (2015). Skrbijo za 84 milijonov hektarjev zavarovanih območji. Zaposleni imajo polna policijska pooblastila in lahko delujejo kot paravojaške enote v boju proti organiziranim skupinam divjih lovcev. So usposobljeni za izvajanje prve pomoči in tudi za gašenje požarov v naravi. V sami osnovi pa so vir informacij in navodil o samem parku (National Park Service, 2017).

Italija: v Italiji so prvo naravovarstveno službo ustanovili že 1822 in se je imenovala Gozdarska uprava za nadzor. Samostojno je delovala do konca leta 2016. Zdaj je v pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Državna gozdna uprava ali "Corpo Forestale dello Stato" (v nadaljevanju CFS) ima 7.563 zaposlenih (2016). Nadzorujejo 3163,6 hektarjev na kopnem, 2853 hektarjev morja in 658 kilometrov obale. CFS ima policijska pooblastila in deluje tudi kot del kazensko-

preiskovalnega oddelka. Njihove naloge so še aretacije divjih lovcev, preiskovanje okoljskih kršitev in črnih gradenj, pomoč pri gorskih nesrečah in gašenje požarov. CFS im floto 22 letal za gašenje z vodo. Če je treba, CFS uporablja v nalogah za javni red v urbanih naseljih (Corpo Forestale dello Stato, 2017).

Hrvaška: "Nadzorna služba zaščite prirode", kot jo imenujejo, je služba ki skrbi za nadzor v naravi na hrvaškem zavarovanem območju. Zaščitene imajo 420 področji, ki skupno (kopno in morje) znaša 515.093 hektarjev. V evidenci ministrstva za kulturo imajo vpisanih 186 nadzornikov, ki so od leta 2010 opravili strokovni izpit. Pooblastila, ki jih imajo nadzorniki, so podobna slovenskim, in sicer: ima pravico zahtevati osebni dokument, pregledati prtljago, vozilo ali čoln, začasno omejiti gibanje in zaračunati globo (Zastita prirode Republike Hrvatske, 2017).

Avstrija: v Avstriji "Nationalpark-Ranger", kot imenujejo naravovarstvene nadzornike, skrbijo za 6 nacionalnih parkov, 60 naravnih parkov, 35 točk za opazovanje ptic in 20 alpskih vrtov, kar skupaj nanese okoli 500.000 hektarjev zavarovanih območji. Zaposlenih je 140, od teh polni delovni čas dela 20 nadzornikov. Njihova primarna naloga je obveščanje, izobraževanje in nadzor nad obiskovalci parkov, vendar pa imajo tudi pooblastila za izvajanje uradnega postopka kot je preverjanje osebnih podatkov, pridržanje osebe, zaplomba vozila, izdajanje plačilnih nalogov (National Parks Austria, 2017).

Madžarska: služba za varovanje narave obstaja na Madžarskem že dobrih štirideset let. Leta 2016 je imela Madžarska zaposlenih 252 poklicnih (rangerjev) in več kot 700 prostovoljnih nadzornikov. Skrbijo za 10 narodnih parkov in 145 manjših naravnih rezervatov. Nadzorniki imajo pooblastilo za pridržanje osebe, odvzem vozila. Pridržano osebo lahko odpeljejo na policijsko postajo. Pri kršitvi zakona, povezanega z varstvom narave ali arheološke dediščine, imajo pravico sprožiti upravni ali kazenski postopek. Če je prekršek manjši, lahko kaznujejo na kraju samem. Za svojo varnost so opremljeni s pištolo, obrambnim sprejem in imajo v spremstvu službene pse. Sodelujejo tako s prostovoljnimi nadzorniki, policijo in drugimi službami, ki opravljajo funkcije pregona (Magyar allami természetvédelem hivatalos honlapja, 2017).

5 PRIMERJAVA Z ŽE OBSTOJEČIMI ČUVAJSKIMI SLUŽBAMI

Kot smo predstavili v uvodu, je varovanje okolja zelo široko področje in iz predstavljenih pooblastil naravovarstvenega nadzornika je razvidno, da izhajajo iz Zakona o ohranjanju narave.

Okolje je širok pojem in zajema področja, ki se dotikajo tako gradbeništva kot drugih gospodarskih dejavnosti (prometa, rudnikov, elektrarn ipd.). Iz tega je tudi pričakovati, da varovanje okolja ne more potekati samo na enem mestu, in sicer v okviru neposrednega nadzora v naravi.

Varovanje okolja se izvaja na vseh nivojih človekovega obstoja od priprave hrane do ravnanja s smetmi, izdaje gradbenih dovoljenj, uporabe vozil in drugega transporta, hobijev, domačih živali in vseh vplivov, ki jih človek lahko ima v okviru svojega obstoja. Sam neposredni nadzor v naravi poleg naravovarstvenih nadzornikov opravlja še vrsta drugih služb.

V Republiki Sloveniji imamo vrsto inšpekcijskih, tako na državnem kot občinskem nivoju, in drugih nadzornih služb (policija, ARSO, upravna dovoljenja ipd.), ki se na tak ali drugačen način ukvarjajo z varovanjem narave.

Med službe, sorodne službi naravovarstvenega nadzornika, lahko uvrstimo še lovske in ribiške čuvske službe ter gozdarske nadzornike. V tem poglavju bomo predstavili še te tri službe.

5.1 LOVSKO-ČUVAJSKA SLUŽBA

V srednjem veku je bila pravica do lova omejena predvsem na fevdalno gospodo, ki je upravljala s prostorom. Tlačani so jim bili podrejeni in v tem delu brez nekih pravic, kot tudi brez pravice do lova. Pri lovu so lahko sodelovali kot gonjači in nosači opreme na lovih za fevdalno gospodo. Zaradi pomanjkanja hrane, želje po boljšem in dostopnosti divjadi so si tlačani mimo gospodarja vzeli pravico do lova na divjad. Zaradi preprečevanja krivolova v gospodarjem gozdu je gospoda z namenom, da zaščiti in prepreči krivolov, zaposlila posamezne tlačane, da so ga preprečevali. Ob tem se je tudi zgodilo, da so ravno krivolovci dobro poznali lovišče in divjad, zato je gospoda raje kot da jim delajo škodo, zaposlila kot lovske čuvaje. S tem je nastal poklic lovskega čuvaja in lovsko-čuvska služba.

70. člen Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1, 2004) pravi, da je upravljavec lovišča dolžan zagotoviti nadzor na celotni površini lovišča z organiziranjem lovsko-čuvske službe. Lovski čuvaj lahko postane polnoletni državljan RS, ki je član lovske

organizacije z vsaj triletno prakso, ima orožni list in opravljen izpit za lovskega čuvaja (ZDLov-1, 2004).

Naloge lovsko-čuvajske službe so:

- tekoče obveščanje koncesionarja, lovske inšpekcije in Zavoda o opažanjih v zvezi z divjadjo in dogajanjem v okolju divjadi;
- pomoč pri opravljanju sistematičnih opazovanj in pri zbiranju različnih podatkov o divjadi, njenem okolju in njunih medsebojnih odnosih;
- pomoč pri opravljanju biotehničnih del v življenjskem okolju divjadi, krmljenju divjadi, strokovno pravilnem opravljanju lova in drugih ukrepov v skladu s koncesijsko pogodbo;
- pomoč pri delih za preprečevanje in zniževanje škod od divjadi;
- opravljanje odstrela v skladu z odločbo iz drugega odstavka 42. člena;
- sodelovanje z lovsko inšpekcijo in Zavodom (ZDLov-1, 2004).

Med opravljanjem nalog je lovski čuvaj uradna oseba, ki ima značko in izkaznico lovskega čuvaja. Lovski čuvaj ni prekrškovni organ. Pooblastila lovskega čuvaja v času opravljanja službe so:

- preveri istovetnost oseb, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila zakona o divjadi in lovstvu ustaviti ter o kršitvah obvesti upravljavca, lovskega inšpektorja, po potrebi pa tudi pristojni organ za notranje zadeve;
- osebam, ki se nahajajo z orožjem oziroma lovskimi pripravami v lovišču s posebnim namenom ali lovišču in nimajo pravice udeleževanja v lovu, začasno odvzame orožje ali lovske priprave ter osebe privede in odvzete predmete izroči pristojnemu organu za notranje zadeve;
- v primerih, ko obstajajo razlogi za sum, da so dokazi o kršitvah določil tega zakona skriti v vozilih ali prtljagi, zahteva njihovo izročitev in obvesti pristojni organ za notranje zadeve;
- po nalogu Zavoda oziroma lovskega inšpektorja opravi odstrel divjadi, če ga ni opravil koncesionar v skladu s koncesijsko pogodbo;
- pri opravljanju lovsko-čuvajske službe nosi lovsko orožje v skladu s predpisi o orožju. Lovski čuvaj sme lovsko orožje uporabiti v samoobrambi v skladu s predpisi (ZDLov-1, 2004).

V primerih, ko bi zaradi obveščanja pristojnega organa za notranje zadeve oziroma lovskega inšpektorja z odlašanjem takojšnjega ukrepanja nastala nevarnost za zdravje in življenje ljudi, je lovski čuvaj pooblaščen za ukrepanje po lastnem preudarku. V takem primeru pa prevzame tudi odgovornost za umestnost storjenih ukrepov (ZDLov-1, 2004).



Slika 7: Službena izkaznica lovskega čuvaja
(Lastni vir, 2017)



Slika 8: Službeni znak lovskega čuvaja
(Lastni vir, 2017)

5.2 RIBIŠKA ČUVAJSKA SLUŽBA

Zakon o sladkovodnem ribištvu (ZSRib, 2006) tako kot Zakon o divjadi in lovstvu predvideva ribiško čuvajsko službo, ki jo mora uporabljati koncesionar ribiškega upravljanja za nadzor ribolovnih virov v celinskih vodah.

Tako lovska kot ribiška lovišča se podelijo na javnem razpisu s strani države. Društva oz. izbrane pravne osebe morajo plačevati koncesijo državi za uporabo lovišča.

Ribiški čuvaj je lahko vsak polnoletni državljan RS, ki ima že tri leta opravljen izpit za ribiča in ima opravljen izpit za ribiškega čuvaja (ZSRib, 2006).

Naloge ribiške čuvajske službe so:

- nadzor nad ribolovom po tem zakonu;
- nadzor nad ribolovnimi dovolilnicami, plenom in ribiškimi pripravami po tem zakonu;
- pomoč in nasveti ribičem;
- obveščanje centra za obveščanje ob poginih rib;
- spremljanje posegov;
- evidentiranje in obveščanje izvajalca ribiškega upravljanja o nenapovedanih posegih na vodnih in priobalnih zemljiščih ribiškega okoliša;
- sprotno vodenje evidence in mesečno poročanje o opravljanju ribiške čuvajske službe na način in v obliki, kot ju predpiše minister;
- obveščanje ribiške inšpektorice oziroma inšpektorja (ZSRib, 2006).

Pooblastila in ukrepi ribiškega čuvaja so:

- pregledati ribolovno dovolilnico in pregledati listine za ugotovitev istovetnosti ribiča, ki lovi ribe ali se zadržuje ob vodi s priborom za ribolov;
- pregledati ribolovni pribor, vabe, ribolovno opremo in uplen ribiča;
- začasno zaseči ribolovno opremo in vabe ribiču, ki lovi ali se zadržuje ob vodi, če nima ribolovne dovolilnice ali lovi na prepovedan način;
- trajno zaseči protipravno ujete ribe, ki postanejo last izvajalca ribiškega upravljanja;
- prodajati ribolovne dovolilnice;
- odvzeti ribolovno dovolilnico ribiču, ki lovi na prepovedan način (ZSRib, 2006).

Med opravljanjem zakonsko določenih nalog je ribiški čuvaj uradna oseba ter ima značko in službeno izkaznico. Ribiško čuvajsko službo opravljajo ribiški čuvaji, ki

imajo lahko pooblastila prekrškovnega organa, če izpolnjujejo pogoje po zakonu, ki ureja prekrške (ZSRib, 2006).

Prednja stran:

Zadnja stran:

Slika 9: Službena izkaznica ribiškega čuvaja
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)



Slika 10: Službeni znak ribiškega čuvaja
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)

5.3 GOZDARSKI NADZORNIKI

S spremembo Zakona o gozdovih (ZG-B, 1993) so leta 2007 dodali člen 77a, s katerim so zaposleni na Zavodu za gozdove dobili pooblastilo od ministra, ki je pristojen za gozdarstvo, pooblastila za opravljanje službe gozdarskega nadzornika (ZG-B, 2007).

Naloge gozdarskega nadzornika so:

- ugotavljanje kršitev glede zmanjševanja ravnosti sestoja ali rodovitnosti rastišča, stabilnosti ali trajnosti gozda oziroma ogrožanja njegovega obstoja, namena ali funkcij, ki se med drugim povzročajo tudi z zasekovanjem, lupljenjem, zarezovanjem, zažiganjem drevja in grmovja, odvažanjem in zastrupljanjem zemlje, ogrožanjem bivališč živali;
- ugotavljanje kršitev glede omejitev in prepovedi nabiranja živali, plodov, gob in rastlin;
- ugotavljanje kršitev glede rekreativnega nabiranja gob, plodov, zelnatih rastlin in njihovih delov;
- ugotavljanje kršitev glede vožnje v gozdu;
- ugotavljanje kršitev, ki bi zmanjšale ali preprečile uporabo gozdnih prometnic oziroma povečale stroške njihovega vzdrževanja;
- opozarjanje oseb na dejanja, ki škodijo gozdu (ZG-B, 2007).

Pooblastila in ukrepi gozdarskega nadzornika:

- zahtevati in dobiti na vpogled osebno izkaznico ali drugo javno listino, s katero se dokazuje istovetnost te osebe,
- foto dokumentirajo potek kršitve in kršilca zaradi dokazovanja storitve prekrška,
- izdati plačilni nalog osebi, ki stori prekršek (ZG-B, 2007).

Pri opravljanju zakonsko določenih nalog je gozdarski nadzornik uradna oseba ter ima službeni znak, službeno izkaznico in predpisano službeno obleko. Gozdarski nadzornik je prekrškovni organ (ZG-B, 2007).



Slika 11: Službena izkaznica gozdarskega nadzornika
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)



Slika 12: Službeni znak gozdarskega nadzornika
(Vir: Uradni list Republike Slovenije, 2017)

6 IZVEDENI UKREPI NADZORNIKOV – ANALIZA

Tabela 2 kaže, da imamo v RS 7 parkov, ki imajo naravovarstvene nadzornike, in sicer: Triglavski narodni park, Krajinski park Goričko, Park Škocjanske jame, Kozjanski park, Krajinski park Strunjan, Krajinski park Sečoveljske soline, Krajinski park Drava in Naravni rezervat Škocjanski zatok.

Vsem navedenim parkom je bil posredovan dopis s prošnjo, da nam odgovorijo na anketni vprašalnik, ki jim je bil posredovan preko elektronske pošte. Vprašalnik je vseboval vprašanja, povezana z naslednjimi temami:

- izdani plačilni nalogi s strani nadzornikov na podlagi ZON;
- izdana opozorila na podlagi ZON;
- predlogi drugim inšpekcijskim službam po ZON;
- prijava na policijo;
- težave, s katerimi se soočajo naravovarstveni nadzorniki pri svojem delu;
- ali imajo za nadzornike namensko opremo (GPS, računalnik, vozilo, čoln ipd.);
- sodelovanje z drugimi službami, s katerimi si delijo prostor;
- ali menijo, da imajo naravovarstveni nadzorniki dovolj pooblastil;
- ali menijo, da jih naravovarstveni nadzorniki ovirajo pri izvajanju njihove dejavnosti oz. bi to morala biti ločena služba izven parka npr. v okviru države;
- ali so med njimi tudi nadzorniki, ki opravljajo tudi dejavnost lovske ali ribiške čuvajske službe;
- ali menijo, da imajo v zvezi z nadzorom kakšne ideje, pomisleke oz. predloge?

Na poslane vprašalnike sta nam odgovorila samo dva parka, in sicer TNP in Škocjanske jame. Gre za parka, ki imata bolj zaprto območje kot ostali in tudi največ izkušenj z delom naravovarstvenikov.

Iz pridobljenih odgovorov je razvidno, da v ne kaznujejo primarno po ZON, ampak po specialnih zakonih, ki se navezujejo na delo v njihovem parku, in sicer:

- Zakon o regijskem parku Škocjanske jame (ZRPSJ) in
- Zakon o Triglavskem narodnem parku (ZTNP-1).

Iz pregleda zakonov je razvidno, da se veliko stvari ponavlja oz. jih zakon bolj eksplicitno in detajlno opredeli za področje posameznega parka. Iz pridobljene statistike plačilnih nalogov je razvidno, da kaznovanja po ZON praktično ni, v TNP

so bili vsi izdani po njihovem zakonu, medtem ko so v parku Škocjanske jame imeli 4 v 5 letih.

Večina opozoril se izda za nepravilna parkiranja ob cestah ali nabiranje rož, gob. Opozorila se posebej ne obdelujejo tudi zato, ker so večinoma ustna in izrečena na licu mesta.

V nadaljnji raziskavi smo pregledali stran Informacijskega pooblaščenca (IP) (<https://www.ip-rs.si>), in sicer registra zbirk, ki je vzpostavljen na podlagi 28. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov. Kot je bilo omenjeno v poglavju o predstavitvi pooblastil naravovarstvenikov, da Ministrstvo za okolje in prostor nima centralnega registra kršiteljev niti po ZON niti po ostalih zakonih, zato je vzpostavitev registra kršiteljev v domeni posameznega parka.

V ta namen smo poiskali parke, ki imajo naravovarstvene nadzornike, in je utemeljeno pričakovati, da bodo izdajali ukrepe na podlagi ZON, torej bodo potrebovali računalniško ali dokumentno zbirko plačilnih nalogov oz. bo nastala zbirka osebnih podatkov, ki jo bo potrebno registrirati na strani IP.

Pregled spletne strani kaže, da so v zbirki registrirani le trije parki, in sicer:

- Javni zavod krajinski park Goričko,
- Notranjski regijski park,
- Park Škocjanske jame,
- Triglavski narodni park.

Od vseh naštetih ima le TNP registrirane zbirke v skladu z zakonom, nihče od ostalih nima na področju ZON oz. kaznovanja kršiteljev izdanih plačilnih nalogov oz. predlaganih kršitev naprej drugim prekrškovnim organom urejeno ničesar.

Iz anketnega vprašalnika je razvidno, da je zelo malo predlogov inšpekcijskim službam, prav tako policiji, pri kateri so bili izpostavljeni primeri zapuščenih avtomobilov na območju parka, znaki kaznivih dejanj, gojenje prepovedanih drog (konoplja), vlome v objekte ali avtomobile, sumljiva parkiranja oz. kraje ipd.

Na vprašanje, kaj pogrešajo pri svojem delu in opremi, parki odgovarjajo, da imajo težave s pristojnostmi, saj si delo naravovarstvenih nadzornikov razlagajo bistveno širše od njihovih pooblastil. Prihaja namreč do potrebe po ukrepanju izven parka, ki je v njihovi pristojnosti. Čeprav imajo po ZON pooblastilo za ukrepanje na nivoju celotne države, imajo v praksi še vedno pristojnost samo na nivoju delovanju pravne osebe oz. parka.

Prav tako je opaziti težave in težnje po organiziranosti 24-urne službe, iz česar je razvidno, da večinoma opravljajo dejavnost v dopoldanskem času oz. v času

uradnih ur, kar bi se dodatno dalo tolmačiti, da opravljajo še dodatne dejavnosti vodičev, čuvajev ipd. Zato zmanjkuje časa za opravljanje njihove primarne dejavnosti.

Enako kot smo omenili že večkrat v diplomski nalogi, da je izrazita težava po dostopu in organiziranosti centralne evidence, izpostavljajo težavo, da dostop do informacij o kršiteljih traja (dopisovanje z UE).

Izpostavili so tudi varnost naravovarstvenih nadzornikov, saj so že imeli primere napadov. Težava je predvsem pri opravljanju službe, ko morajo to opravljati sami oz. pustijo svojo opremo nenadzorovano (primer parkiranja avtomobila).

Razvidno je tudi, da potrebujejo specialna znanja, za katera pa izobraževanja niso ravno dostopna oz. uradno priznana, predvsem je bil izpostavljen primer jamarjev. Glede same opreme se službe poskušajo na svoje možnosti modernizirati in posodobiti glede na stanje 21. stoletja, vendar zaradi finančnih okvirov ne zmorejo vsega.

Izpostavili so odlično sodelovanje z drugimi službami, predvsem z lokalnimi institucijami, kot so lokalna inšpekcija, redarji in policija, težave pa imajo z institucijami na nacionalnem nivoju.

Pri pooblastil ne vidijo bistvenih težav, vendar menijo, da bila bolj smiselna organizacija nadzorniške službe na državnem nivoju izven parka.

7 ZAKLJUČEK

Namen diplomske naloge je bil predstaviti delo naravovarstvenih nadzornikov in opisati trenutno stanje v državi na tem področju predvsem iz perspektive varstva okolja. Tema je bila izbrana zato, ker o naravovarstvenih organizacijah obstaja zelo malo literature.

Kot je razvidno iz celotnega dela, je narava, naše okolje in prostor, v katerem živimo, bistveno več kot le en segment varovanja okolja. Napredek je opazen na posameznih področjih, za planet Zemljo kot enoten življenjski prostor, ki ga moramo ohraniti za zanamce, pa je narejenega zelo malo.

Naravovarstveni nadzorniki so pogosto predstavljeni kot služba, ki jo je država vzpostavila z namenom ohranitve posameznih parcialnih prostorov, ki naj bi ohranili okolje kot parke. S tem se ne moremo strinjati v celoti, saj je treba na okolje gledati celostno, kot na enotni prostor.

Iz diplomske naloge je razvidno, da na področju naravovarstva deluje več organizacij (policija, inšpekcije, redarji, čuvaji, naravovarstveni nadzorniki) tako na državnem, regijskem kot tudi lokalnem nivoju, vendar nimajo enotnih navodil oz. enotnega vodenja, kako ukrepati.

Iz pregleda dela naravovarstvenikov je razvidno, da imajo pooblastila, ki se nanašajo na celotno ozemlje RS, vendar zaradi načina dela in zgodovine razmišljajo samo o svojem specialnem zakonu, ki jih omejuje na določeno področje.

Zelo izrazita je problematika, da so naravovarstveniki v praksi omejeni na področje enega parka, znotraj katerega je vodstvu prepuščeno odločanje o tem, kaj je dobro tako za razvoj parka, turizem, denar kot tudi za represivni organ, to so v tem primeru naravovarstveniki. Vodstvo parka je na podlagi tega postavljeno v zelo kočljiv položaj, saj je njihovo delovanje odvisno od denarja, ki ga lahko pridobijo na različne načine, največkrat od države (subvencij) ali turistov.

Menimo, da je področje naravovarstva tako pomembno, da bi morala država na tem področju narediti več, ne samo na področju nadzora, temveč na področju vseh služb na področju varstva narave, predvsem v zvezi z naslednjimi temami:

- prepoznavnost služb,
- povezovanje služb,
- povečanje pooblastil,
- skupna organiziranost,
- jasna strategija odločanja in problematike,
- urejenost izmenjave informacij na lokalnem, regijskem in državnem nivoju,

- povečanje sodelovanja med vsemi službami.

Iz celotne predstavljene problematike je razvidno, da predstavljene službe spadajo pod različna ministrstva znotraj države, kar lahko predstavlja tudi težavo, saj ni videti nekega sodelovanja. Na lokalnem nivoju, kjer se posamezniki oz. posamezne organizacije trudijo za ureditev svoje problematiko, pa čeprav govorimo le o napačnem, parkiranju, kampiranju ali nabiranju rastlin in gob, je prav nasprotno.

Menimo, da represivni organi, med katere lahko uvrščamo nadzornike, ne bi smeli spadati v neko društvo ali pod neko drugo pravno osebo, ampak bi morali spadati med državne organe. Iz uvrščenosti omenjenih organizacij pod lokalne pravne osebe izhaja, da imajo osebe, ki to dejavnost opravljajo, v primatu obveznosti do njih, kar pomeni, da zaradi različnih človeških razlogov ne morejo oz. niso sposobni opravljati svoje dejavnosti v popolnosti, saj so zaradi strahu, plačila oz. drugih razlogov pri svojem delovanju omejeni.

LITERATURA IN VIRI

Belhar, P. (2006). Naravovarstveni oddelek Bohinj. Svet pod Triglavom.

Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J., Vidic, J. (2006). Sistem varstva narave v Sloveniji. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.dlib.si/?URN:NBN:SI:DOC-0B3SELWN>.

Bernik, T., Slapnik, A. (2010). Inšpekcijski nadzor na področju ohranjanja narave. *Varstvo narave*, 24(24), str. 55–63.

Biseri slovenske narave. Pridobljeno 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.natura2000.si/>.

Branca, G. (2006). Naravovarstveni nadzorniki skoraj policisti: nov red v Triglavskem narodnem parku. članek časopis. Delo. Ljubljana.

Corpo Forestale dello Stato. Pridobljeno dne 23. 2. 2017 z naslova: <http://www.corpoforestale.it/>.

Evropska Agencija za okolje. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.eea.europa.eu/sl/>.

Gabrič, K. in Krobe, S. (2011). *Pooblastila lovskega čuvaja*. Pridobljeno 6. 4. 2017 z naslova <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=30318>.

Grča, D. (2006). Novi varuhi naravnih lepot: Matavun, v Parku Škocjanske jame: prostovoljni naravovarstveni nadzorniki. Delo. Ljubljana.

Informacijski pooblaščenec. Pridobljeno dne 14. 4. 2017 z naslova: <https://www.ip-rs.si>.

Kazenski zakonik – uradno prečiščeno besedilo (KZ) (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 95/2004. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-4208?sop=2004-01-4208/>.

Kolar, B. (1999). *Ekologija živali in varstvo okolja divjadi*. Ljubljana: Lovska zveza Slovenije.

Kus Veenvielt, J. (2011). Analiza neposrednega nadzora v naravi. Poročilo o aktivnosti za krepitev zmogljivosti v sklopu projekta WWF Zavarovana območja v dinarski regiji

Magyar allami természetvedelem hivatalos honlapja. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.termeszetvedelem.hu/>.

Naravni parki, rezervati in botanični vrtovi. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.naravniparki.slo-link.si/>.

Naravovarstveni atlas. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.natura2000.si/> <http://www.naravovarstveni-atlas.si/>.

National Parks Austria. Pridobljeno dne 23.2. 2017 z naslova: <http://www.nationalparksaustria.at/>.

National Park Service. Pridobljeno dne 23.2. 2017 z naslova: <https://www.nps.gov/>.

Pravilnik o obliki in vsebini značke in službene izkaznice ribiškega čuvaja ter poročanju in vodenju evidenc o opravljanju ribiškočuvajske službe. Uradni list Republike Slovenije, št. 85/2008. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=88269/>.

Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in službeni obleki gozdarskih nadzornikov. . Uradni list Republike Slovenije, št. 93/2010. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=undefined/>.

Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov. Uradni list Republike Slovenije, št. 41/2015. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=122062/>.

Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije (PISRS). Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <http://www.pisrs.si/Pis.web/>.

Rainforest Alliance (2017). Pridobljeno 23. 4. 2017 z naslova <http://www.rainforest-alliance.org/>.

Republika Slovenija. Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.arso.gov.si/>.

Republika Slovenija. Ministrstvo za okolje in prostor (MOP). *Neposredni nadzor o naravi*. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova <http://www.mop.gov.si/>.

Šubic, M. (2006). Po Triglavskem narodnem parku z motornimi sanmi: Martin Šolar, vodja nadzornikov TNP: Veliko dela imamo tudi pozimi, ko dirkači na saneh motijo živali. *Dnevnik*, Ljubljana.

Uredba o habitatnih tipih uradno prečiščeno besedilo (2006). Uradni list Republike Slovenije, št. 112/2003. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2003-01-4926?sop=2003-01-4926/>.

Wikipedija (2016). Strogi naravni rezervat. Pridobljeno dne 26. 1. 2017 z naslova https://sl.wikipedia.org/wiki/Strogi_naravni_rezervat/.

WWF (2017). Pridobljeno 30. 4. 2017 z naslova <http://wwf.panda.org/>.

Zakon o divjadi in lovstvu – uradno prečiščeno besedilo (ZDLov-1) (2004). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 16/2004. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-0630?sop=2004-01-0630/>.

Zakon o inšpekcijskem nadzoru uradno prečiščeno besedilo (ZIN-UPB1) (2002). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 43/2007. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2007-01-2353?sop=2007-01-2353>.

Zakon o ohranjanju narave uradno prečiščeno besedilo (ZON-UPB2) (2004). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 96/2004. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200496&stevilka=4233>.

Zakon o pravilih cestnega prometa uradno prečiščeno besedilo (ZPrCP) (2013). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 82/2013. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2013-01-3031?sop=2013-01-3031>.

Zakon o prekrških uradno prečiščeno besedilo (ZP-1) (2011). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 29/2011. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2011-01-1376?sop=2011-01-1376>.

Zakon o sladkovodnem ribištvu uradno prečiščeno besedilo (ZSRib) (2006). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 61/2006. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-2568?sop=2006-01-2568>.

Zakon o varstvu okolja – uradno prečiščeno besedilo (ZVO) (1993). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 32/1993. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1993-01-1351?sop=1993-01-1351>.

Zakon o varstvu podzemnih jam živali – uradno prečiščeno besedilo (ZVPJ) (2003). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 2/2004. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-0067?sop=2004-01-0067>.

Zakon o vodah – uradno prečiščeno besedilo (ZV-1) (2002). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 67/2002. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2002-01-3237?sop=2002-01-3237>.

Zakon o zaščiti živali – uradno prečiščeno besedilo (ZZZiv) (2013). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 38/2013. Pridobljeno 10. 1. 2017 z naslova: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2013-01-1457?sop=2013-01-1457>.

Zamuda, L. L. (2015). *Naravovarstveni nadzorniki in kršitve zakonodaje v zavarovanih območjih Republike Slovenije*. Diplomsko delo univerzitetnega študija, Maribor: Univ. v Mariboru, Fak. za varnostne vede.

Zaštita prirode Republike Hrvatske. Pridobljeno 20. 2. 2017 z naslova: <http://www.zastita-prirode.hr>.

Zavarovana območja v Sloveniji. Pridobljeno 20. 2. 2017 z naslova: http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=334

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Pridobljeno dne 9. 1. 2017 z naslova: <http://www.zrsvn.si/>.

PRILOGA

Priloga 1: Katalog vprašanj za strokovno usposabljanje in preverjanje znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov (2016)

I. Podrobnejše vsebine programa

Sklop A:

1. Temeljna načela ohranjanja narave
2. Organiziranost na področju varstva narave v Republiki Sloveniji
3. Zgodovina varstva narave

Sklop B:

4. Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti
5. Splošno poznavanje zavarovanih območij v Republiki Sloveniji in posameznega zavarovanega območja

Sklop C:

6. Neposredni nadzor v naravi
7. Sodelovanje s prekrškovnimi organi in osnove inšpekcijskega postopka
8. Naravovarstveni/prostovoljni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki

II. Katalog vprašanj za namen preverjanja znanja

Sklop A (skupno največ 25 točk)

Temeljna načela ohranjanja narave

Kaj je cilj varstva narave in katera so temeljna načela, na katerih temelji sistem varstva narave v Sloveniji, navedite tudi sestavine sistema varstva narave in jih kratko označite.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 13 in 19 do 20.

Uvod k predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave, 2014;

Temeljna načela ohranjanja narave (2016). Kremesec Jevšenak, J. Ljubljana (izročki, pdf, 59 strani).

Predstavite sistem pravnih norm, v katerega je umeščen sistem varstva narave v Sloveniji, odnos do mednarodnega prava in prava EU, naštejte nekaj najpomembnejših določb Ustave RS, ki se nanašajo na varstvo narave/naravne dediščine ter nekaj najpomembnejših mednarodnih konvencij in evropskih predpisov s tega področja.

Vir: Sistem varstva narave, 2006. Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. str. 14–18.

Temeljna načela ohranjanja narave, 2016. Kremesec Jevšenak, J. Ljubljana. (izročki, pdf, 59 strani).

Navedite subjekte varstva narave in podrobneje opišite pristojnosti države in pristojnosti lokalnih skupnosti na področju varstva narave vključno z načini in ukrepi varstva narave, ki so v njihovi pristojnosti; navedite vsaj pet pomembnejših ukrepov varstva narave, ki so jih po uveljavitvi ZON sprejele država in lokalne skupnosti.

Vir: Sistem varstva narave, 2006. Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana, str. 32–34 in 20–31.

Pravno varstvo naravne dediščine – Prosojnice predavanj (2006). Kremesec Jevšenak, J., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (pdf, 71 strani).

Temeljna načela ohranjanja narave (2016). Kremesec Jevšenak, J., Ljubljana, 2016, (izročki, pdf, 59 strani).

Navedite vrste ukrepov varstva narave in naštejte po tri najpomembnejše ukrepe v vsaki vrsti ter primere izvedenih ukrepov; navedite tudi pri katerih ukrepih se sprejema strokovna odločitev o tem, ali se bo ukrep nanašal na vzdrževanje obstoječega stanja ali na dopuščanje oz. spodbujanje procesov.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. Vidic, J.), Ljubljana stran 69 do 71, 81 do 84, 86 do 93.

Pravno varstvo naravne dediščine – Prosojnice predavanj (2016). Kremesec Jevšenak, J. (2016). Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 2006 (pdf, 71 strani).

Temeljna načela ohranjanja narave (2016). Kremesec Jevšenak, J. Ljubljana (izročki, pdf, 59 strani)

Zgodovina varstva narave

Katero je bilo prvo zavestno zavarovanje narave na Slovenskem? Kdo so začetniki varstva narave v Sloveniji?

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J. Ljubljana, stran 9.

Pregled zgodovine varstva narave (2016). Skoberne, P., Ljubljana, (izročki, pdf, 52 strani).

Spomenica: kdaj je nastala, kdo jo je pripravil, komu je bila namenjena, katere so bistvene zahteve, kateri deli so bili uresničeni.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. Vidic, J.). Ljubljana, stran 9.

Pregled zgodovine varstva narave (2016). Skoberne, P., Ljubljana, (izročki, pdf, 52 strani).

Varstvo narave v obdobju po drugi svetovni vojni: glavni mejniki (ključni predpisi, ključne organizacijske spremembe).

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.), Ljubljana, stran 9–10.

Pregled zgodovine varstva narave (2016). Skoberne, P. Ljubljana (izročki, pdf, 52 strani).

Razvoj nadzorne dejavnosti v naravi v Sloveniji.

Pregled zgodovine varstva narave (2016). Skoberne, P. Ljubljana (izročki, pdf, 52 strani).

Organiziranost varstva narave v Sloveniji

Naštejte poglobitve procesne sklope, v katerih potekajo aktivnosti varstva narave; navedite organ, organizacijo oziroma posameznika, ki je pooblaščen za izvajanje teh aktivnosti in pri vsakem označite naravo nalog, ki jih izvaja ter navedite nekaj najpomembnejših nalog.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.), Ljubljana, stran 103–113, zlasti preglednica na strani 103 in ZON.

Kremesec Jevšenak, J. (2006). Varstvo naravne dediščine – Prosojnice predavanj. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehnična fakulteta

Temeljna načela ohranjanja narave. Kremesec Jevšenak, J. (2016). Ljubljana, 2016 (izročki, pdf, 59 strani).

Sklop B (skupno največ 25 točk)

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti

Kaj so naravne vrednote: naštejte vsaj pet primerov različnih zvrsti iz vašega zavarovanega območja ali njegove bližine.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana, stran 35–41.

Naravovarstveni atlas Zavoda RS za varstvo narave.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Kako vrednotimo naravne vrednote – naštejte vsaj pet meril vrednotenja, za vsako opišite primer.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., J. Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 35–38.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Kako varujemo naravne vrednote?

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. Vidic, J.). Ljubljana. Stran 44.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Kdaj je naravna vrednota uničena, kdaj je poškodovana?

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 47.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Kaj je biotska raznovrstnost, katere rastlinske in živalske vrste so v skladu z Zakonom o ohranjanju narave prosto živeče – na kratko predstavite.

Vir: Sistem varstva narave, 2006. Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.) Ljubljana. Stran 49.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Biotska raznovrstnost v Sloveniji – povzemite glavne značilnosti in vzroke zanje. Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 49.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana. (pdf, 43 strani). 4

Predstavite splošni varstveni režim za rastlinske in živalske vrste ter razloge, zakaj so za ohranjanje nekaterih vrst potrebni posebni varstveni režimi.

Vir: Zakon o ohranjanju narave, člen 14.

Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 54–56.

Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (MOP) (2002). Ljubljana. Poglavje 1 (stran 18–22).

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Opišite temeljni koncept ohranjanja biotske raznovrstnosti ter umestitev Direktive o pticah in Direktive o habitatih v ta sistem.

Vir: Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (MOP) (2002). , Ljubljana. Poglavje 1 (stran 18–22).

Direktiva o habitatih (preambula in prva dva člena direktive)

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana (pdf, 43 strani).

Na kratko opišite, kaj je območje Natura 2000 in čemu je namenjeno ter zakaj je delež v Sloveniji tako visok. Predstavite nekaj območij Natura 2000 v vašem zavarovanem območju.

Zakon o ohranjanju narave, člen 33

[http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=87&tx_ttnews\[tt_news\]=370&tx_ttnews\[backPid\]=17](http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=87&tx_ttnews[tt_news]=370&tx_ttnews[backPid]=17)

http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=105&no_cache=1

<http://www.naravovarstveni-atlas.si/nvajavni/>

Natura 2000. Kačičnik Jančar, M. (2015) Ljubljana (izročki, pdf, 30 strani).

Navedite načine doseganja varstvenih ciljev območij Natura 2000.

Vir: Uredba o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000).

Program upravljanja območij Natura 2000.

Natura 2000 (2015). Kačičnik Jančar, M. Ljubljana (izročki, pdf, 30 strani).

Opišite načine spremljanja stanja narave.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 101.

Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti (2016). Vidic, J. Ljubljana. 2016 (pdf, 43 strani).

Splošno poznavanje zavarovanih območij v Sloveniji in krajevno pristojnega zavarovanega območja

Na kratko predstavite pojme narodni, regijski in krajinski park in razliko med njimi.

Vir: Sistem varstva narave (2006). Ministrstvo za okolje in prostor (Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J. in Vidic, J.). Ljubljana. Stran 72.

Zakon o ohranjanju narave, člen 53 ter 64 do 71.

Zavarovana območja (2016). Ogorelec, B., Zupanc Hrastar, S. in Hladnik, J. Ljubljana. (izročki, pdf, 57 strani).

Naštejte narodni, regijske in krajinske parke v Sloveniji, ki imajo upravljavca. Katere od njih upravljajo javni zavodi in katere koncesionarji?

Vir: http://www.parki.mop.gov.si/obstojece_zavarovana_obmocja.html.

Zavarovana območja (2016). Ogorelec, B., Zupanc Hrastar, S. in Hladnik, J. Ljubljana. (izročki, pdf, 57 strani).

Sklop C (skupno največ 50 točk)

Neposredni nadzor v naravi

Katere pravne podlaga mora upoštevati nadzornik pri svojem delu?

Vir: Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Neposredni nadzor v naravi – sistem in novosti novele Zakona o ohranjanju narave. Kremesec Jevšenak, J. Ministrstvo za okolje in prostor (prezentacija).

Kdo poleg naravovarstvenih nadzornikov še izvaja nadzor nad določili Zakona o ohranjanju narave.

Vir: Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016).

Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, člen 151 in 159.

Naštejte vseh pet nalog neposrednega nadzora v naravi.

Vir: Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, člen 155

Kdo so izvajalci neposrednega nadzora v naravi.

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, člen 156

Kdo je lahko naravovarstveni nadzornik in kdo je lahko prostovoljni nadzornik?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, člen 155, 157 in 159.

Kako se pri opravljanju nadzora naravovarstveni nadzornik in prostovoljni nadzornik identificirata?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih nadzornikov. (Uradni list RS, št. 37/03 in 41/15).

Zakon o ohranjanju narave, člen 155

Kako izgleda službeni znak naravovarstvenega nadzornika in prostovoljnega nadzornika in kje se nosi ta znak? Ali morata nositi tudi uniformo?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih nadzornikov (Uradni list RS, št. 37/03 in 41/15).

Katera javna pooblastila ima naravovarstveni nadzornik?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, člen 155, 153a, 161c.

Kakšna je razlika med pooblastili, ki jih ima naravovarstveni nadzornik in prostovoljni nadzornik?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, člen 155 in 159

Kdaj lahko naravovarstveni nadzornik pričakuje pomoč policije?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave. člen 155

V katerih predpisih s področja varstva narave so določeni prekrški, ki jih nadzorujejo naravovarstveni nadzorniki in prostovoljni nadzorniki? Naštejte vseh 5 zakonov in nekaj primerov drugih predpisov.

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Neposredni nadzor v naravi – sistem in novosti novele Zakona o ohranjanju narave. Kremesec Jevšenak, J. Ministrstvo za okolje in prostor (prezentacija).

Kakšne vrste prekrškov po Zakonu o ohranjanju narave poznamo in od česa je odvisna višina globe.

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, 160. člen. 160. a člen 161. člen. 161. a člen.

Kaj pomeni materialna določba in kaj je kazenska določba v ZON?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Neposredni nadzor v naravi – sistem in novosti novele Zakona o ohranjanju narave. Kremesec Jevšenak, J. Ministrstvo za okolje in prostor (prezentacija).

Ali lahko naravovarstveni nadzornik zaseže predmete in katere? Kaj pa prostovoljni nadzornik?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, 161. c člen.

Ali lahko naravovarstveni nadzornik zaseže motorno vozilo in kdaj?

Vir:

Uvod v strokovno usposabljanje za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike (2016). Markeš, M. Ljubljana (izročki, pdf, 18 strani).

Zakon o ohranjanju narave, 153a člen.

Osnove inšpekcijskega nadzora, sodelovanje in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in drugih organov pregona

Naštejte ključna pooblastila, ki jih ima inšpektor pristojen za ohranjanje narave!

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) – 19. člen Zakon o ohranjanju narave.

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Kdo ima položaj stranke v inšpekcijskem postopku ?

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) – 24. člen.

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Kaj pomeni tajnost vira? 7

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) – 16. člen.

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Izdelajte obvestilo pristojnemu inšpekcijskemu organu o kršitvi Zakona o ohranjanju narave, ki jo je zaznala naravovarstvena služba.

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14).

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi

Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Naštejte obvezne elemente obvestila pristojnemu inšpekcijskemu organu o ugotovljeni kršitvi, ki jo je zaznala naravovarstvena služba!

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14).

Naravovarstveni nadzor: novosti Zakona o ohranjanju narave. Žvokelj, N. Inšpektorat RS za kmetijstvo in okolje (pdf, 13 strani).

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Ali lahko inšpektor vstopi v stanovanjske prostore proti volji lastnika oziroma uporabnika?

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) – 22. čl.; Slapnik, A., IRSOP.

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Naštejte ključne ukrepe inšpektorja.

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) – 32. člen.

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Kdaj inšpektor ob ugotovitvi nepravilnosti izreče opozorilo?

Vir: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 - uradno prečiščeno besedilo in 40/14) – 33. čl., Slapnik, A., IRSOP.

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Kaj je dolžnost naravovarstvenega nadzornika, če je priča kaznivemu dejanju?

Vir: Neposredni nadzor v naravi – sistem in novosti novele Zakona o ohranjanju Narave. Kremesec Jevšenak, J. Ministrstvo za okolje in prostor (prezentacija).

Sodelovanje Inšpekcije RS za okolje in naravo z naravovarstvenimi in prostovoljnimi Nadzorniki (2015). Slapnik, A (izročki, pdf, 30 strani).

Naravovarstveni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki:

- Kaj je to ali kaj predstavlja razumevanje neposrednega operativnega postopka naravovarstvenega nadzornika (NN)?
- Kako je sestavljen neposredni operativni postopek NN?
- Kaj so to ali kaj pomenijo merila varnosti neposrednega operativnega postopka NN?
- Kaj pomeni varnostni trikotnik v neposrednem operativnem postopku NN?
- Kaj je to varnostna razdalja v neposrednem operativnem postopku NN?
- Kakšna je razvrstitev tipizacije neposrednega operativnega postopka NN?
- Pojasnitev razumevanja naslednjih pojmov:
 - sodelovanje s policijo,
 - naleteti na fizični odpor,
 - utemeljeno pričakovanje fizičnega odpora,
 - zahtevati policijsko intervencijo,
 - zahtevati pomoč policije (asistenca).

- Kaj je to uradna oseba in kje je to določeno?
- Kaj je to silobran in kje je to določeno?
- Kaj je to skrajna sila in kje je to določeno?
- V kateremu aktu je določeno kaznivo dejanje, kaj predstavlja pojem »sum storitve kaznivega dejanja« in kakšne so sestavine (elementi) kaznivega dejanja?
- S katerimi kaznivimi dejanji se NN lahko najpogosteje sreča in kakšne so njihove pojavne oblike (premoženjska kazniva dejanja, kaznivo dejanje zoper okolje, prostor in naravne dobrine ...)?
- Kaj pomeni (predstavlja) vedenje osebe »nespodobno vedenje do uradne osebe pri uradnem poslovanju« in kakšno je ukrepanje NN v takih primerih?
- Kaj pomeni (predstavlja) vedenje osebe »neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb« in kakšno je ukrepanje NN v takih primerih?
- Kaj je storila oseba, ki je NN poskušala ali preprečila uradno dejanje uradni osebi?
- Kaj pomeni »znaki, ki jih dajejo policisti in druge pooblašene osebe pri urejanju in nadzoru prometa« in kateri so ti znaki? Kakšno je postopanje NN zoper osebo, ki ne upošteva takšnih izvajanih znakov uradne osebe – NN?
- Kaj v izvedbenem pogledu neposrednega operativnega postopka NN pomeni, varna zaustavitev voznika motornega vozila ? Opiši in predstavi – pokaži postopek.
- Viri in strokovna literatura za vprašanja s področja Naravovarstveni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki:
 - Zakon o nalogah in pooblastilih policije, Uradni list RS, št. 15/2013
 - Zakon o pravilih cestnega prometa (neuradno prečiščeno besedilo št. 3)

- Kazenski zakonik (neuradno prečiščeno besedilo št. 3)
- Pravilnik o policijskih pooblastilih. Uradni list RS, št. 16/14
- Pravilnik o znakih, ki jih dajejo policisti in druge pooblašene uradne osebe pri urejanju in nadziranju cestnega prometa (Uradni list RS, št. 4/13)
- Postopki v cestnem prometu z vidika varnosti / Kroppe, S., Ministrstvo za notranje zadeve – Policija, Ljubljana, 2000, 108 strani (pdf)
- Praktični postopek, Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

(vir: MOP, 2017)